

ВИСНОВОК
про наукову новизну,
теоретичне і практичне значення результатів дисертації
Кибіч Яни Василівни
на тему «Брекзит у європейському медіадискурсі: передумови, характер,
наслідки»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 052 – Політологія
в галузі знань 05 - Соціальні та поведінкові науки

1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт Університету.

Сучасний світ переживає складні процеси політичної трансформації та глобалізації, які відображаються на макрополітичному та регіональному рівнях. Зокрема тривалий процес формування об'єднаної Європи супроводжувався низкою переговорних процесів та компромісних рішень, які повинні були зняти суперечності та досягти найоптимальнішого алгоритму взаємодії європейських партнерів.

Вихід Великої Британії з ЄС похитнув не лише концепцію об'єднаної Європи, але й створив низку проблем самим мешканцям Туманного Альбіону.

І хоча, де-юре, процес виходу Великої Британії з ЄС завершився, дискусії навколо правильності й виваженості такого кроку досі тривають. Фактично британське суспільство сьогодні поділене навпіл, а медіа відіграють визначальну роль у формуванні громадської думки навколо цього гострого для британців питання. Зважаючи на послідовність намірів України інтегруватися в Європейське співтовариство, вивчення досвіду інтеграції Великої Британії зокрема є надважливим для нашої держави.

Досі ЄС лише розширювався, і ми не бачили відцентрових тенденцій та практичної реалізації євроскептицизму. Тому для України, як потенційно наступного члена ЄС, вивчення передумов та наслідків Брекзиту має прагматичний характер.

З огляду на це, досвід одного з ключових союзників України в питанні пошуку оптимальної моделі співіснування в ЄС має неабияке значення. Відтак британська рецепція взаємодії з європейськими партнерами, її єврооптимістичні та євроскептичні важелі громадської думки дають Україні та її дипломатичним, представницьким національним та регіональним елітам фундаментальний емпіричний та практичний досвід.

Дослідження виконано в межах комплексної програми науково-дослідницьких робіт кафедри міжнародної інформації Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича «Сучасна інформаційна

політика та суспільні комунікації: міжнародний досвід та українські реалії» (номер державної реєстрації – 0116U001441).

Метою дисертаційного дослідження є вивчення передумов, характеру та наслідків виходу Великої Британії з ЄС у європейському медійному дискурсі.

Для досягнення окресленої мети поставлено наступні дослідницькі завдання:

- проаналізувати теоретико-концептуальні засади європейських інтеграційних та дезінтеграційних процесів;
- визначити особливості британського підходу до процесів євроінтеграції;
- розкрити роль медіа в проєвропейській та євроскептичній позиції британців;
- проаналізувати особливості медійного супроводу референдуму про вихід Британії з ЄС;
- охарактеризувати Брекзит у медійному дискурсі провідних європейських ЗМК;
- окреслити позицію союзників щодо нової ролі Великої Британії в Європі (на прикладі США та Канади);
- вивчити значення Брекзиту у контексті євроінтеграційного курсу України.

Об'єктом дослідження є процеси європейської інтеграції та дезінтеграції.

Предмет дисертаційної роботи – вихід Великої Британії з ЄС у європейському медійному дискурсі.

Методи дослідження. Дослідження передумов, характеру та наслідків виходу Великої Британії з ЄС вимагало використання широкого спектру загальнонаукових та спеціальних політологічних підходів та методів, що обумовлено потребою комплексного вивчення проблеми. Авторкою використано:

- неоінституційний підхід, який дозволив проаналізувати формування особливого ставлення британців до процесів інтеграції та дезінтеграції ЄС, зокрема визначити роль політичних еліт у процесі Брекзит;
- біхевіористський підхід уможливив простежити зміни в електоральних симпатіях британців та окреслити динаміку зміни громадської думки щодо місця Британії в ЄС;
- порівняльний метод допоміг визначити ключові відмінності в електоральній та політичній поведінці британців щодо їх місця в спільноті європейських націй;
- статистичний метод дозволив проаналізувати зміну настроїв громадської думки британців напередодні та після референдуму про вихід з ЄС;

— метод контент-аналізу широко застосовано авторкою в процесі дослідження Брекситу у медійному дискурсі північно-американських союзників Великої Британії.

Окрім того, застосовано й низку загальнонаукових методів дослідження – аналізу й синтезу, індукції й дедукції, ретроспективний метод, що дозволило досягти поставленої мети та завдань дослідження.

2. Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримаю в дисертації.

Наукове завдання полягає в аналізі теоретико-концептуальних засад європейських інтеграційних та дезінтеграційних процесів; визначенні особливостей британського підходу до процесів євроінтеграції; обґрунтуванні ключової ролі медіа в проєвропейській та євроскептичній позиції британців; аналізі особливостей медійного супроводу референдуму про вихід Британії з ЄС; охарактеризуванні Брекситу у медійному дискурсі провідних європейських ЗМК; окресленні позиції союзників щодо нової ролі Великої Британії в Європі (на прикладі США та Канади); вивченні значення Брекситу у контексті євроінтеграційного курсу України.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертанткою, та їх новизна.

У межах здійсненого дослідження досягнуто результатів, які мають наукову новизну та конкретизуються в таких положеннях:

уперше:

— здійснено комплексне дослідження передумов, характеру та наслідків Брекситу у європейському медійному дискурсі в українській політичній науці;

— запропоновано хронологію основних етапів формування відносин між Великою Британією та Європейським союзом. Встановлено, що специфіка геополітичного курсу Великої Британії з метою збереження особливого статусу у відносинах з континентальною Європою, надання абсолютної переваги власним національним інтересам над спільними європейськими, стали причиною виходу Британії з ЄС;

— здійснено комплексний аналіз британського, європейського, канадського, американського медіапростору, що дало змогу показати, яким чином провідні медіа світу висвітлювали цей історичний для ЄС поступ;

— встановлено, що вихід Великобританії з ЄС не знизив динаміки руху України до інтеграції з ЄС. Підтримка Великобританією українців у війні проти повномасштабного вторгнення російської федерації доводить, що євроінтеграція має особливі перспективи для України.

Уточнено:

медіа стали майданчиком для поширення бінарних позицій у громадській думці, введення в інформаційний простір конкретних політичних акторів, проєктування необхідних повідомлень та гасел для соціуму;

з'ясовано, що загальна вульгаризація, таблоїдизація медійного супроводу Брекзиту в провідних новинних виданнях країни, стали причиною поглиблення розколу британського суспільства та призвели до збільшення прихильників виходу країни зі складу Євросоюзу;

успіх кампанії «Leave» мав значний вплив на результат того, що більша частина суспільства вже була євроскептично налаштована під впливом медіа ще задовго до початку кампанії про вихід Великобританії з ЄС;

досліджено, роль соціальних медіа в медійному дискурсі. Встановлено, що в 2016 році просування соціальних мереж як джерела новин значно зросло та більше третини громадян Великобританії використовували соцмережі, як основне джерело інформації про референдум.

Набуло подальшого розвитку:

твердження про дотримання значною частиною британців позиції щодо дезінтеграції з ЄС. Дані соціологічних опитувань провідних аналітичних дослідницьких центрів, серед яких YouGov, British Election Study, British Social Attitudes Survey, Deltapoll, Kantar, NatCen Social Research, Savanta ComRes, Opinium свідчать, що більша частина виборців, які голосували за «Leave» кампанію та вихід Британії з ЄС, сьогодні знову віддали б свій голос так само, як і в 2016 році;

проаналізовано матеріали американського новинного видання CNN. Встановлено, що переважна більшість матеріалів аналітичного характеру на цьому новинному каналі присвячена висвітленню критики офіційного Лондона, прем'єр-міністра Б. Джонсона та його уряду через складну економічну ситуацію, що виникла після підписання нової торгової угоди з ЄС.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Достовірність одержаних результатів досягнута дисертанткою завдяки використанню значної кількості наукової літератури (308 найменувань, із них 243 – іноземними мовами). Достовірність результатів дослідження зумовлена використанням широкого спектру загальнонаукових та спеціальних політологічних підходів та методів, що обумовлено потребою комплексного вивчення проблеми.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у розв'язання конкретного наукового завдання. Рівень обізнаності здобувача з результатами наукових досліджень інших учених.

Здобувачка володіє високим рівнем теоретичної підготовки. Прослідковується висока обізнаність з працями інших дослідників, праці яких є релевантними для вивчення Брекзиту у європейському медіадискурсі,

історичних та політичних передумов цього процесу, характеру висвітлення в медійному просторі Великої Британії, країн-учасниць Європейського Союзу, США та Канади, його вплив на геополітичну ситуацію в Європі та світі, зокрема тих, праці яких присвячені процесам євроінтеграції та дезінтеграційним тенденціям в Європі. Починаючи з Ж. Моне, П.-А. Спаака, К. Аденауера, які вважали, що євроінтеграція є найконструктивнішою та найбільш вдалою ідеєю періоду після Другої світової війни, продовжуючи найвідомішими представниками теоретичних концепцій інтеграції. Серед них С. Гофман та Е. Моравчик, А. Спінеллі, С. Пістоне, К. Уіер, Ж. Моне, Д. Мітрані, А. Клоуд, Е. Хаас, Л. Ліндберг, П. Тейлор, Ф. Шміттер, А. Мілуорд, Р. Дарендорф, В. Уоллес та ін.

Автором опрацьовано матеріали провідних британських періодичних та таблоїдних видань «The Independent», «The Guardian», «Daily Mail», «The Sun», «Daily Telegraph», «Daily Express», «Daily Mirror», «Mail on Sunday», «The Guardian», «Financial Times», «The Independent», «The Economist».

Проаналізовано дані соціологічних опитувань провідних аналітичних дослідницьких центрів, серед яких YouGov, British Election Study, British Social Attitudes Survey, Deltapoll, Kantar, NatCen Social Research, Savanta ComRes, Opinium. Дисертантка дослідила матеріали ключових ЗМК Європи, США та Канади серед яких – австрійські, німецькі, польські, угорські, французькі, італійські, грецькі, ірландські, шведські, канадські ЗМІ та американське новинне видання CNN.

Зважаючи на це можна констатувати, що достовірність отриманих висновків та обґрунтованість запропонованих рекомендацій визначається правильно обраними методологічними підходами, достатнім використанням наукового та емпіричного матеріалу. Кількість та якість використаних матеріалів, докладність їх аналізу створює передумови для забезпечення достатнього рівня достовірності дисертаційної роботи.

6. Наукове та практичне значення роботи.

Практичне значення одержаних результатів визначається науковою новизною дослідження та здійсненням комплексним аналізом проблеми медійного супроводу виходу Великої Британії з Європейського Союзу. Основні положення та висновки дисертаційної роботи можуть використовуватися при розробці євроінтеграційної політики України. Результати дослідження можуть прислужитися працівникам органів публічного управління й місцевого самоврядування, громадським організаціям, науково-дослідним центрам тощо.

Окремі положення роботи можуть використовуватися при розробці навчальних та методичних матеріалів за напрямком «політологія», «міжнародні відносини», «публічне управління», при підготовці посібників та аналітичних матеріалів з Європейської інтеграції та ролі медіа в інтеграційних / дезінтеграційних процесах Європи та світу.

7. Повнота викладу матеріалів дисертації у публікаціях.

Основні положення, результати та висновки дисертації знайшли відображення в публікаціях, 5 з яких оприлюднені у наукових фахових виданнях з політичних наук, а також 6 – у матеріалах виступів на українських і міжнародних науково-практичних конференціях.

Наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Кибіч, Яна. 2019. «Особливості британського підходу до процесу європейської інтеграції». Історико-політичні проблеми сучасного світу 40: 58-66. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. <https://mhpi.chnu.edu.ua/index.php/issues/article/view/184/163>
2. Кибіч, Яна. 2020. «Медійний супровід та його вплив на результати референдуму про вихід Британії з ЄС». Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент 8: 102-114. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. <https://journals.chnu.edu.ua/index.php/mediaforum/article/view/171/112>
3. Кибіч, Яна. 2021. «П'ять років по тому: як змінилася громадська думка британців після референдуму про вихід з ЄС». Науково-теоретичний альманах «Грані» 24 (12): 79-87. Дніпро: Дніпровський нац. ун-т імені Олеся Гончара. <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1733/1704>
4. Кибіч, Яна. 2021. «Брекзит у медійному дискурсі провідних європейських ЗМК». Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії 2 (10): 64-77. Луцьк: Волинський національний університет. <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/236/189>
5. Кибіч, Яна. 2022. «Позиція Канади щодо нової ролі Сполученого Королівства в Європі». Науково-теоретичний альманах «Грані» 25 (3): 83-87. Дніпро: Дніпровський нац. ун-т імені Олеся Гончара. <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1786/1749>

Результати перевірки тексту дисертації з використанням антиплагіатної системи UNICHECK дисертаційна робота є оригінальною на 95,77%. Враховуючи специфіку, робота вважається такою, що має високий рівень оригінальності та допускається до захисту. Робота відповідає принципам академічної доброчесності.

8. Апробація матеріалів дисертації.

Результати наукового дослідження викладено в доповідях на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях: XIII міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» (22 листопада 2019 р., м. Чернівці), V міжнародна наукова конференція «Травневі студії 2020: історія, міжнародні відносини» (24 квітня 2020 р., м. Вінниця), всеукраїнська наукова онлайн-конференція з міжнародною участю «Актуальні проблеми міжнародних

відносин та міжнародного права» (29 жовтня 2020 р., м. Київ), XIV міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» (18 грудня 2020 р., м. Чернівці), III міжнародна наукова конференція «Травневі студії 2021: історія, міжнародні відносини, філософія» (23 квітня 2021 р. м. Вінниця), міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин» (5-6 листопада 2021 р. м. Дніпро).

9. Оцінка мови і стилю дисертації.

Мова та стиль викладення відповідає критеріям науковості: логічність викладення положень, об'єктивність, послідовність. Структуру роботи загалом можна схарактеризувати як таку, що логічно підпорядковується поставленій меті. Композиція розділів відповідає послідовності конкретних завдань, що успішно вирішуються. Основні теоретичні положення та висновки роботи не є суперечливими, оскільки вони аргументовані й підкріплені доречними прикладами.

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту.

Зміст дисертації відповідає чинним вимогам до оформлення дисертації, встановленим освітньо-науковою програмою «Політологія» галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 052 Політологія.

11. Дотримання нормативних вимог щодо оформлення дисертації.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, а також висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 238 сторінки, з яких 176 – основний текст. Список використаних джерел (українською, англійською, німецькою, французькою, польською, грецькою, шведською та російською мовами) містить 309 позицій та розміщений на 36 сторінках.

12. Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота Кибіч Яни Василівни на тему: «Брекзит у європейському медіадискурсі: передумови, характер, наслідки», виконана для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія є самостійним, ґрунтовним науковим дослідженням актуальної проблеми політичної науки. Практичне значення одержаних результатів визначається науковою новизною дослідження та здійсненим комплексним аналізом проблеми медійного супроводу виходу Великої Британії з Європейського Союзу. Наукові здобутки дисертантки під час проведеного дослідження розширюють предметне поле політичної науки, зокрема вивчення особливостей інтеграційних та дезінтеграційних процесів, впливу ЗМК на громадську думку, євроскептичні настрої на теренах ЄС, та впливу Брекзиту на геополітичну ситуацію у всьому світі.

Дисертація відповідає всім вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінам і доповненнями, внесеними наказом МОН України від 31.05.2019 №759, а також вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Уряду № 44 від 12.01.2022 р., зі змінами, внесеними Постановою Уряду №341 від 21.03.2023 р.)

За результатами публічної презентації результатів дисертації та їх обговорення на засіданні кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 12 вересня 2023 року, протокол № 2, дисертацію Кибіч Яни Василівни рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 – Політологія галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки. (Рішення ухвалено членами науково-педагогічного колективу кафедри одногolosно).

13.09.2023 р.

Голова засідання
Завідувач кафедри
міжнародних відносин та
суспільних комунікацій
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
доктор політичних наук, доцент

Віталій МАКАР

Підпис *Макара В.* засвідчую
Учений секретар Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
Смирнова Н.С.
"13" вересня 2023 р.

